

CYFARFOD ARBENNIG O'R CYNGOR 05/02/2026

Presenoldeb:

Y Cynghorwyr: Ioan Thomas (Cadeirydd)

Elin Walker Jones (Is-gadeirydd)

Craig ab Iago, Menna Baines, Beca Brown, Stephen Churchman, Robert Glyn Daniels, Dafydd Owen Davies, Elwyn Edwards, Elfed Wyn ap Elwyn, Alan Jones Evans, Gwilym Evans, Dylan Fernley, Delyth Lloyd Griffiths, Annwen Hughes, Louise Hughes, R. Medwyn Hughes, Elin Hywel, Nia Wyn Jeffreys, Anne Lloyd Jones, Berwyn Parry Jones, Dawn Lynne Jones, Dewi Jones, Elwyn Jones, Gwilym Jones, Gareth Tudor Jones, Huw Wyn Jones, June Jones, Eryl Jones-Williams, Cai Larsen, Beth Lawton, Dafydd Meurig, Dilwyn Morgan, Dewi Owen, Edgar Wyn Owen, Gwynfor Owen, Llio Elenid Owen, Gareth Coj Parry, Geraint Parry, John Pughe, Rheinallt Puw, Arwyn Herald Roberts, Beca Roberts, Elfed P Roberts, Gareth A Roberts, John Pughe Roberts, Meryl Roberts, Richard Glyn Roberts, Huw Llwyd Rowlands, Paul Rowlinson, Angela Russell, Dyfrig Siencyn, Peter Thomas, Menna Trenholme, Rhys Tudur, Hefin Underwood, Einir Wyn Williams, Elfed Williams, Gareth Williams, Gruffydd Williams a Sian Williams.

Swyddogion:

Dafydd Gibbard (Prif Weithredwr), Dewi Morgan (Pennaeth Cyllid), Iwan Evans (Swyddog Monitro), Dylan Owen (Cyfarwyddwr Corfforaethol), Catrin Thomas (Cyfarwyddwr Corfforaethol), Gwern ap Rhisiart (Pennaeth Addysg), Ian Jones (Pennaeth Gwasanaethau Corfforaethol), Aled Gibbard (Pennaeth Adran Blant Dros Dro), Nia Grisdale (Rheolwr Gwasanaeth Cyfreithiol), Sion Huws (Rheolwr Priodoldeb ac Etholiadau), Ffion Mai Jones (Uwch Swyddog Gweithredol), Alison Halliday (Pennaeth Cynorthwyol Cefnogaeth Ysgolion), Llion Williams (Arweinydd Ansawdd Diogelu a Llesiant), Vera Jones (Rheolwr Gwasanaeth Democratiaeth ac Iaith) a Rhodri Jones (Swyddog Gwasanaethau Democratiaeth).

1. YMDDIHEURIADAU

Derbyniwyd ymddiheuriadau gan y Cynghorwyr Sasha Williams, John Brynmor Hughes, Jina Gwyrfaï, Gwion Emyr, Wendy Cleaver ac Anwen Davies.

2. DATGAN BUDDIANT PERSONOL

Ni dderbyniwyd unrhyw ddatganiadau o fuddiant personol.

3. CYHOEDDIADAU'R CADEIRYDD

Cadarnhawyd bod y cyfarfod arbennig hwn o'r Cyngor Llawn wedi cael ei alw gan y Cadeirydd yn unol â pharagraff 4.12.1(b) o Gyfansoddiad y Cyngor, i drafod 'Cynllun Ymateb i'r adroddiad Cyfiawnder Trwy ein Dewrder'. Amlygwyd bod eitem ychwanegol wedi ei raglennu fel eithriad i'r rhaglen, sef 'Ail-benodi Aelod Annibynnol i'r Pwyllgor Safonau'. Adroddwyd y byddai trafodaeth ar y Cynllun Ymateb yn cael ei gynnal yn gyntaf oherwydd ei bwysigrwydd, gyda chaniatâd yr Aelodau.

Cydymdeimlwyd â theuluoedd y diweddar John Wynne Meredith, cyn-gynghorydd Garth (Bangor) ac Alwyn Elis Roberts, cyn-ysgrifennydd Cyngor Gwynedd yn dilyn eu profedigaeth ddiweddar. Mynegwyd cydymdeimladau i bawb o fewn cymunedau'r Sir oedd wedi colli anwyliad yn ddiweddar. Ymdawelodd y Cyngor fel arwydd o barch a choffadwriaeth.

Nodwyd bod sawl aelod o'r Cyngor wedi bod yn anhwylyd yn ddiweddar a dymunwyd gwellhad buan iddynt.

Llongyfarchwyd y canlynol:

- Y Cynghorydd Elfed Wyn ap Elwyn a'i wraig Anwen ar enedigaeth eu merch, Nanw Eluned, yn ddiweddar.
- Y Cynghorydd Craig ab Iago ar ennill Gwobr Enablement UK 2025.
- Elfyn Evans am y gamp o ddod yn ail yn rali gyntaf Pencampwriaeth Ralio'r Byd ym Monte Carlo yn ddiweddar. Rhannwyd dymuniadau da iddo i'r bencampwriaeth eleni.
- Clwb Pêl-droed Dinas Bangor 1876 a Chlwb Pêl-droed Tref Caernarfon am gyrraedd rownd gynderfynol Cwpan Cymru.
- Nick Thomas o Dalysarn ar ennill medal aur ym Mhencampwriaeth Para-Archery y Byd.

4. MATERION BRYS

Dim i'w nodi.

5. AIL-BENODI AELOD ANNIBYNNOL I'R PWYLLGOR SAFONAU

Cyflwynwyd adroddiad y Swyddog Monitro gan nodi bod tymor Mr Hywel Eifion Jones wedi dod i ben ond mae Rheoliadau Pwyllgorau Safonau (Cymru) 2001 yn caniatáu i aelodau annibynnol gael eu hail-benodi am dymor ychwanegol, heb fod yn hwy na pedair blynedd, fel y gofynnir o fewn yr adroddiad.

Adroddwyd bod Mr Hywel Eifion Jones wedi bod yn aelod o'r Pwyllgor Safonau ers 2019 a'i fod wedi gwasanaethu fel Cadeirydd y Pwyllgor ers 2023. Cadarnhawyd bod ei dymor cyntaf fel Aelod o'r Pwyllgor wedi dod i ben ym mis Gorffennaf 2025 ac nid yw'r sedd wag honno wedi cael ei llenwi yn y cyfamser. Sicrhawyd bod modd ei ail-benodi yn unol â'r Rheoliadau uchod, am ail dymor aelodaeth. Amlygwyd bod bwch yn ei aelodaeth ond bod cyngor cyfreithiol yn cytuno ei fod yn briodol iddo gael ei ail-ethol.

Derbyniwyd nifer o sylwadau o gefnogaeth gan yr Aelodau, gan fod Mr Hywel Eifion Jones wedi bod yn Aelod gweithgar iawn o'r Pwyllgor Safonau. Diolchwyd iddo am ei waith trwyadl, gwybodus, gwerthfawr a gwrthrychol drwy gydol ei dymor cyntaf.

PENDERFYNWYD ail-benodi Hywel Eifion Jones fel aelod annibynnol o'r Pwyllgor Safonau i wasanaethu am dymor pellach o bedair blynedd o 05 Chwefror 2026.

6. CYNLLUN YMATEB I'R ADRODDIAD CYFIAWNDER TRWY EIN DEWRDER

Cyflwynwyd yr eitem hon gan y Cadeirydd gan nodi'r prif bwyntiau canlynol:

Cydnabuwyd bod adroddiad 'Cyfiawnder Trwy ein Dewrder' yn ddogfen anodd ac emosiynol i'w ddarllen a'i fod yn amlygu nifer o gyfleoedd a gollwyd, gan nifer o gyrff yn cynnwys Cyngor Gwynedd, i geisio atal Neil Foden: Cyn-bennaeth Ysgol Friars. Ategwyd ymddiheuriadau didwyll sydd wedi cael eu cyflwyno i'r dioddefwyr a phwysleisio'r cyfrifoldeb i sicrhau bod popeth yn cael ei wneud i sicrhau na fydd neb yn dioddef yn yr un modd eto.

Adroddwyd bod gwaith craffu sylweddol i'r Cynllun Ymateb wedi cael ei gynnal yn ystod mis Ionawr 2026. Ymhelaethwyd bod 12 awr wedi cael ei dreulio yn craffu'r mater rhwng y Pwyllgor Craffu Gofal (13 Ionawr 2026), Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio (15 Ionawr 2026) a Phwyllgor Craffu Addysg ac Economi (19 Ionawr 2026). Amlygwyd bod sylwadau'r pwyllgorau wedi cael eu cynnwys fel rhan o'r ddogfennaeth i'r cyfarfod hwn.

Y CYNGOR Dydd Iau, 5 Chwefror 2026

Tywyswyd yr Aelodau drwy drefn y cyfarfod gan nodi bod blaenoriaeth yn cael ei roi i'r Aelodau hynny nad ydynt wedi cael y cyfle i gyflwyno sylwadau yn y pwyllgorau uchod eisoes, er mwyn sicrhau fod yr holl Aelodau yn cael cyfle i roi mewnbwn. Eglurwyd, er rhoi tegwch i bawb, y dylai Aelodau atal rhag ailadrodd yr un materion a godwyd yn y cyfarfodydd uchod gan hefyd nodi pa un o 7 thema'r Cynllun Ymateb y cyfeirient ato. Atgoffwyd yr Aelodau o'r drefn arferol o geisio peidio cymryd mwy na 5 munud o amser y cyfarfod i gyfrannu i'r drafodaeth.

Pwysleisiwyd nad oes gan yr Aelodau na swyddogion yr hawl i drafod unrhyw faterion cyflogaeth neu ymchwiliadau posib, gan eu bod yn faterion sydd rhaid i gyflogwr ymdrin â hwy yn unol â chyfansoddiad a hawliau cyflogaeth statudol. Atgoffwyd bod y Swyddog Monitro wedi darparu a chylchredeg nodyn briffio i'r Aelodau yn eu cynghori ar y mater hwn.

Eglurwyd bod sylwadau a gyflwynir yn ystod y drafodaeth yn cael eu cyflwyno i'r Cabinet ynghyd â sylwadau'r Pwyllgorau Craffu a'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio, pe byddai'r sylwadau yn derbyn cymeradwyaeth yr Aelodau ar ddiwedd y drafodaeth ar yr eitem hon.

Cyflwynwyd yr adroddiad gan Arweinydd y Cyngor. Pwysleisiwyd y prif faterion canlynol:

Ymddiheurwyd yn ddiffuant i'r dioddefwyr ac i bawb a effeithiwyd gan y troseddau erchyll sydd wedi cael eu cyflawni i ddod a'r angen am adroddiad hwn ymlaen. Ymhellach, ymddiheurwyd na chafodd lleisiau'r plant eu clywed, gan bwysleisio mai gweithredu er mwyn sicrhau newid yw'r deyrnged fwyaf all y Cyngor ei gyflawni.

Cadarnhawyd bod y Cynllun Ymateb hwn yn ceisio sicrhau na fydd methiannau o'r math a amlygwyd o fewn yr Adolygiad yn digwydd eto. Croesawyd mewnbwn gan holl Aelodau'r Cyngor gan nodi bod her a thrafodaeth iach yn hanfodol i lwyddiant y Cynllun.

Amlygwyd bod y Cynllun Ymateb yn ddogfen fyw a chyhoeddus, gan gadarnhau bydd cofnodion cyfarfodydd y Bwrdd Rhaglen Cynllun Ymateb hefyd yn gyhoeddus. Nodwyd bod tryloywder yn angenrheidiol er mwyn adfer hyder ymhlith y cyhoedd, staff ac Aelodau.

Diolchwyd i'r Aelodau am eu parodrwydd i drafod y mater anodd hwn mewn modd sensitif a phroffesiynol, gan ddiolch hefyd am barodrwydd Aelodau i wella trefniadau diogelu i leihau risg bod plant yn dioddef yn y fath fodd eto. Atgoffwyd bod diogelu a gwarchod plant rhag niwed yn gyfrifoldeb i bawb. Nodwyd mai dim ond drwy gydweithio gydag Aelodau, partneriaid a rhanddeiliad y gellir gwneud cynnydd gwirioneddol ac amserol yn y maes hanfodol hwn.

Diolchwyd hefyd i'r Athro Sally Holland am ei arweiniad arbennig yn ei rôl fel Cadeirydd y Bwrdd Rhaglen Cynllun Ymateb ac i nifer o Adrannau o'r Cyngor sydd wedi gwneud cynnydd hyd yma, am eu gwaith cydweithiol traws Adrannol i wella trefniadau diogelu plant o fewn ysgolion Gwynedd.

Pwysleisiwyd na all unrhyw un gyflawni'r newid hwn ar ei ben ei hun; boed yn wasanaeth, Adran, grŵp gwleidyddol neu unigolyn. Adroddwyd yr angen i gydweithio ar draws pwyllgorau ac Adrannau'r Cyngor a gwahaniaethau gwleidyddol er mwyn gweld gwir newid, dal y Cyngor yn atebol a llunio dyfodol mwy diogel i blant a phobl ifanc Gwynedd.

Cydnabuwyd nad yw'r Cynllun Ymateb yn cynnwys yr holl atebion, gan ddiolch i'r Pwyllgorau Craffu a'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio am eu mewnbwn gwerthfawr ac adeiladol. Cadarnhawyd bod y Cyngor ar y trywydd cywir, gan groesawu barn,

awgrymiadau a beirniadaethau adeiladol yr Aelodau i gryfhau'r Cynllun Ymateb ymhellach.

Derbyniwyd cyflwyniad gan y Prif Weithredwr. Tynnwyd sylw at y prif faterion canlynol:

Cytunwyd gyda'r Arweinydd a'r Cadeirydd bod y drafodaeth hon yn gam pwysig ar gyfer adfer, gwella a sicrhau bod pob cam yn cael ei weithredu i ymateb yn effeithiol i'r Adroddiad.

Atgoffwyd bod y Cynllun Ymateb gwreiddiol y Cyngor wedi'i gyhoeddi cyn cyhoeddi adroddiad 'Cyfiawnder drwy ein Dewrder'. Cydnabuwyd yr angen i'r ddogfen fod yn un byw er mwyn gallu ymateb i wybodaeth a fyddai'n dod i law wrth i'r Adroddiad gael ei gyhoeddi, ac addasu'r cynllun yn llwyr i gyfarch y wybodaeth oddi fewn iddo. Cadarnhawyd mai canlyniad y gwaith hwnnw yw'r ail fersiwn hon o'r Cynllun Ymateb, sydd yn cael ei drafod yn y cyfarfod hwn. Tynnwyd sylw bod nifer o sefydliadau wedi ystyried y Cynllun Ymateb eisoes yn ogystal â'r Pwyllgorau sydd wedi eu cydnabod eisoes, gan gynnwys Bwrdd Rhaglen Cynllun Ymateb, Comisiynydd Plant a'r Bwrdd Diogelu. Eglurwyd bydd unrhyw sylwadau a gyflwynwyd yn ystod y drafodaeth ar yr eitem hon yn cael eu cydnabod a bydd y ddogfen fyw yn cael ei addasu cyn ei gyflwyno i'r Cabinet am ystyriaeth bellach a'i gymeradwyo. Eglurwyd bod rhai addasiadau eisoes wedi cael ei wneud i'r ddogfen yn dilyn ystyriaethau a sylwadau sydd wedi cael eu cyflwyno o'r trafodaethau sydd eisoes wedi cymryd lle.

Adroddwyd bod y Cynllun Ymateb wedi cael ei rannu i saith brif ffrwd gwaith fel a ganlyn:

1. **Llais y Plentyn a Chefnogi Dioddefwyr** (Arweinydd Thema: Gwern ap Rhisiart - Pennaeth Addysg). Dyma'r brif thema a godwyd o fewn yr Adroddiad. Cadarnhawyd bod pedair nod o fewn y thema hon:
 - i. Gwneud popeth o fewn ein gallu i sicrhau fod llais y plentyn yn ganolog mewn materion yn ymwneud â phlant, a bod hynny wedi gwreiddio drwy'n holl weithgareddau.
 - ii. Sicrhau y gwrandewir ar blant, a'u bod yn cael eu credu a'u cymryd o ddifrif.
 - iii. Rhoi llais i blant a phobl ifanc mewn prosesau sydd wedi'u cynllunio i'w cadw'n ddiogel.
 - iv. Gwneud popeth o fewn ein gallu i gefnogi'r dioddefwyr a goroeswyr a sefydlu perthynas ofalgar a hwy.
2. **Rheoli honiadau a phryderon am oedolion sy'n gweithio gyda plant** (Arweinydd Thema: Dylan Owen – Cyfarwyddwr Corfforaethol). Cadarnhawyd prif nod y thema fel a ganlyn:
 - i. Sicrhau fod ein trefniadau diogelu yn gadarn ac o'r safon gorau posib.
 - ii. Amddiffyn plant trwy sicrhau bod pryderon yn cael eu cymryd o ddifri ac yn gweithredu arnynt yn gyflym.
 - iii. Sicrhau bod trefniadau Adran 5 yn cefnogi ymateb aml asiantaeth gyson a chadarn i honiadau a phryderon am oedolion sy'n gweithio gyda phlant.
3. **Hyfforddiant a Pholisïau** (Arweinydd Thema: Ian Jones - Pennaeth Adran Gwasanaethau Corfforaethol). Cadarnhawyd prif nod y thema fel a ganlyn:
 - i. Sicrhau fod pecynnau hyfforddiant yn briodol a bod staff wedi derbyn hyfforddiant addas i'w swyddogaeth.
 - ii. Gwneud popeth o fewn ein gallu i sicrhau fod ysgolion y sir yn mabwysiadu a gweithredu polisïau.
 - iii. Sicrhau bod staff wedi'u hyfforddi i "feddwl yr hyn na ellir ei amgyffred" a deall "y gallai ddigwydd yma".

4. **Llywodraethiant Ysgolion** (Arweinydd Thema: Alison Halliday – Pennaeth Cynorthwyol Cefnogaeth Ysgolion). Cadarnhawyd prif nod y thema fel a ganlyn:
 - i. Rhoi'r gefnogaeth gorau posib i Lywodraethwyr ein hysgolion i'w harfogi i arddel eu rolau.
 - ii. Sicrhau bod llywodraethwyr ysgolion yn deall eu rolau a'u cyfrifoldebau i gadw plant yn ddiogel.
 - iii. Sicrhau bod systemau yn eu lle sy'n mesur diwylliant ehangach ysgolion.
5. **Grym Rhesymol** (Arweinydd Thema: Llion Williams – Arweinydd Ansawdd Diogelu a Llesiant). Cadarnhawyd prif nod y thema fel a ganlyn:
 - i. Gwneud popeth posib i sicrhau fod holl ysgolion yn gweithredu arferion defnydd o rym rhesymol yn briodol.
6. **Cynllunio Argyfwng** (Arweinydd Thema: Catrin Love – Pennaeth Cynorthwyol Adran Gwasanaethau Corfforaethol). Cadarnhawyd prif nod y thema fel a ganlyn:
 - i. Sicrhau fod trefniadau cynllunio ac ymateb i argyfwng priodol a bod holl staff yn gwybod sut i ymateb mewn sefyllfa o argyfwng diogelu.
7. **Cefnogi a Sefydlogi Ysgol Friars** (Arweinydd Thema: Margaret Davies – Pennaeth Ysgol Friars). Cadarnhawyd prif nod y thema fel a ganlyn:
 - i. Sicrhau fod y safonau addysg presennol yn parhau i gael eu cynnal, fod staff yn hyderus a bod arweinyddiaeth Corff Llywodraethu'r ysgol yn sefydlog ac effeithiol.

Llongyfarchwyd Margaret Davies ar ei phenodiad fel pennaeth parhaol yr ysgol yn dilyn cyfnod fel Pennaeth dros dro yn ddiweddar. Hyderwyd bydd y penodiad hwn yn sicrhau sefydlogrwydd i'r ysgol i'r dyfodol.

Rhannwyd rhaglen waith y Cynllun Ymateb er tryloywder. Atgoffwyd bod 26 o argymhellion yn deillio o'r Adroddiad ond eglurwyd bod 74 o ffrydiau gwaith yn weithredol ar y rhaglen waith, ynghyd ag amserlenni cyflawni ac unigolion arweiniol, i sicrhau ymateb effeithiol i'r Adolygiad.

Gwahoddwyd Cadeiryddion y pwyllgorau sydd eisoes wedi ystyried y Cynllun Ymateb, i grynhoi sylwadau a gyflwynwyd o fewn eu cyfarfodydd.

Derbyniwyd y sylwadau canlynol gan Gadeirydd y Pwyllgor Craffu Gofal, o brif ystyriaethau'r cyfarfod a gynhaliwyd ar 13 Ionawr 2026:

Diolchwyd am y cyfle i rannu sylwadau'r Pwyllgor, gan ddiolch i'r Cadeirydd am gynnal y cyfarfod hwn, yn sgil cais gan Aelodau'r Pwyllgor am gyfarfod o'r Cyngor Llawn, er mwyn sicrhau bod pob Aelod yn cael y cyfle i rannu sylwadau i ddatblygu'r Cynllun gorau posib.

Crynhowyd penderfyniadau ac argymhellion y Pwyllgor fel a ganlyn, gan gadarnhau bydd y Pwyllgor yn monitro eu datblygiad yn barhaus:

1. Nodi'r Rhaglen waith
2. Gofyn am adroddiad cynnydd mewn 6 mis ar y rhaglen waith gan gynnwys gwybodaeth am y polisi canu'r gloch a'i weithrediad
3. Gofyn am adroddiad ar y gwaith o sicrhau statws Sir Plentyn Gyfeillgar a dod yn Gyngor Trawma Wybodus.
4. Gofyn i'r Cabinet ystyried:
 - Ychwanegu enw cyswllt benywaidd allanol i'r poster rhannu gwybodaeth am bryderon a sicrhau bod manylion cyswllt ar gael ar wefannau ysgolion a gwefan y Cyngor.
 - Rhoi sylw i lais y teulu yn ogystal â lais y plentyn yn ffrwd gwaith 1.

- Diwygio'r testun o dan bennawd '2.3 - Archwiliad Estyn o Adran Addysg y Cyngor' ar dudalen 18 y Cynllun Ymateb i gynnwys brawddeg sy'n adlewyrchu'r cyd-destun sef, serch y ganmoliaeth gan Estyn arestwyd pennaeth ysgol ychydig fisoedd wedyn.
- Sicrhau bod hyfforddiant meithrin perthnasodd amhriodol 'grooming' ar gael i bawb sydd ei angen.
- Darparu hyfforddiant diogelu arbenigol allanol i aelodau ac i lywodraethwyr.
- Ychwanegu "lles plant a phobl ifanc" at ddisgrifiad ffrwd gwaith 7 – Cefnogi a Sefydlogi Ysgol Friars.
- Gohebu gyda llywodraeth Cymru i ddatgan pryder am yr heriau a'r risgiau ynghylch rôl llywodraethwyr ysgolion.

Derbyniwyd y sylwadau canlynol gan Gadeirydd y Pwyllgor Craffu Addysg ac Economi, o brif ystyriaethau'r cyfarfod a gynhaliwyd ar 19 Ionawr 2026:

Mynegwyd balchder yn argymhellion y Pwyllgor gan nodi eu bod yn ymgeisio i ystyried sut sefydliad yw Cyngor Gwynedd pan mae pethau yn mynd o'i le a bod sefyllfaoedd heriol yn codi.

Rhannwyd crynodeb o benderfyniadau'r Pwyllgor ar gyfer y prif themâu canlynol:

- Llais y Plentyn a Chefnogi Dioddefwyr - Pwysleisiwyd bod yr argymhellion hyn yn cadarnhau nad ydi gwrando ar lais y plentyn a dioddefwyr yn ymarfer symbolaidd a bod eu llais yn treiddio drwy'r broses ymchwilio nes bod penderfyniadau yn cael eu gwneud, hyd yn oed pan mae'r hyn a ddywedir yn anghyfforddus ac yn mynd yn groes i agweddau sefydliadol. Adroddwyd ar yr angen i newid prosesau a newid meddylfryd torfol.
- Eglurder, Cysondeb ac Atebolrwydd mewn ymateb i bryderon - Credir bod diffyg pendantrwydd ac oedi wrth ymateb i bryderon diogelu yn creu risg gwirioneddol i blant. Nodwyd bod Argymhellion y pwyllgor yn galw ar lwybrau clir a phendant wrth wneud penderfyniadau ac uwch gyfeirio pryderon. Ymhelaethwyd eu bod yn pwysleisio ar yr angen i weld patrymau sy'n ymddangos dros amser ac atal preifateiddio materion drwy eu hystyried yn faterion unigol yn hytrach na rhai systemig.
- Sicrhau hyfforddiant sy'n newid ymddygiad gweledol, nid sicrhau cydymffurfiaeth arwynebol - Pwysleisiwyd nad yw'r Pwyllgor yn galw ar fwy o hyfforddiant ar gyfer ticio blychau, a dylid eu defnyddio ar gyfer rhoi hyder i staff ddefnyddio barn broffesiynol, fel eu bod yn adnabod 'grooming', deall ffiniau a gweithredu'n briodol pan mae risgiau diogelu yn gymhleth neu'n ymwneud â phobl ddylanwadol o fewn y gadwyn cyflogaeth. Cadarnhawyd mai mater ansawdd, dyfnder a moeseg yw darparu'r hyfforddiant allweddol yma. Eglurwyd nad niferoedd neu hyd sesiynau hyfforddi sydd yn bwysig, ond yr allbwn a welir ohono.
- Llywodraethiant sydd yn herio, nid osgoi gwrthdaro - Tynnwyd sylw at bwyslais clir yr argymhellion i dynhau rôl llywodraethwyr, Arweinwyr ysgolion a strwythurau craffu i ofyn cwestiynau anodd megis; 'Pam y gwnaed y penderfyniad hwn? Beth oedd yn hysbys ar y pryd? Beth na welwyd neu na chafodd ei glywed?'. Eglurwyd bod llywodraethiant effeithiol yn ymwneud a chwilfrydedd a dewrder gan amlygu nad yw'n gyfrifoldeb cyfforddus ar pob achlysur.
- Galw am ddiwylliant sy'n gallu dysgu o'i fethiannau - Adroddwyd mai dyma un o'r themâu pwysicaf a godwyd o fewn trafodaethau'r Pwyllgor. Eglurwyd bod yr Argymhellion yn amlygu'n glir yr angen am ddiwylliant ble mae pobl yn teimlo'n ddiogel i rannu pryderon yn ogystal â herio a chydabod methiant heb orfod wynebu canlyniadau personol. Rhybuddwyd na fyddai unrhyw Gynllun Ymateb yn arwain at newid parhaol pe na bai'r newid diwylliannol hyn yn digwydd.

Y CYNGOR Dydd Iau, 5 Chwefror 2026

Adroddwyd nad yw argymhellion y Pwyllgor yn ymwneud â beio unigolion ond yn hytrach yn ymgeisio i sicrhau atebolrwydd, creu system ble mae methiannau yn cael eu cydnabod, archwilio a'u defnyddio i wneud pethau yn well.

Pwysleisiwyd nad yw'r ymateb i'r Adroddiad yn ddigwyddiad unigol. Adroddwyd ei fod yn daith ble bydd angen mesur cynnydd yn barhaus ac arddangos parodrwydd i addasu pan nad ydi pethau yn gweithio fel y dylent.

Eglurwyd bydd y Pwyllgor Craffu Addysg ac Economi yn ail-weld a'r materion hyn yn rheolaidd, gan gadarnhau bod hynny ar gyfer profi os yw gwersi wedi ei dysgu a bod newid yn weledol mewn bywyd go iawn, nid i ail-agor hen friwiau. Ymhelaethwyd bydd llwyddiant yn cael ei fesur ar y sail os yw plant, staff, rhieni a llywodraethwyr yn teimlo bod diwylliant y Cyngor wedi newid.

Nodwyd bod penderfyniadau'r Pwyllgor i'w gweld yn llawn ym mhapurau'r cyfarfod hwn, cofnodion cyfarfod y Pwyllgor Craffu Addysg ac Economi ac ar wefan y Cyngor.

Derbyniwyd y sylwadau canlynol gan Gadeirydd Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio, o brif ystyriaethau'r cyfarfod a gynhaliwyd ar 15 Ionawr 2026:

Adroddwyd mai prif ddyletswydd y Pwyllgor parthed yr Adroddiad oedd ystyried bod y Cynllun Ymateb yn briodol a chyflawn, ei fod yn sicrhau bod y prif flaenoriaethau yn cael eu gweithredu ac yn darparu cyngor wrth ymdrin â dibyniaethau. Cadarnhawyd y prif ystyriaethau canlynol:

- Bod yr adroddiad yn swmpus a rhy eiriog ar adegau. Fodd bynnag, mynegwyd canmoliaeth i'r rhai a oedd wedi cydlynu'r gwaith gan ei fod yn ddogfen sylweddol a phroffesiynol.
- Croesawyd bod y Cynllun Ymateb yn cael ei drafod mewn sawl fforwm.
- Cytunwyd bod angen crynodeb neu blaen dudalen syml a phendant o'r prif bwyntiau gweithredu.
- Derbynwyd yr angen i ddiogelu plant mewn ysgolion, ond pwysleisiwyd y rheidrwydd i ddiogelu plant ym mhob sefyllfa.
- Wrth ystyried hyfforddiant 'grooming' yn rhan 3.4 o Ffrwd Gwaith 3, nodwyd yr angen i addasu pwyslais yr hyfforddiant a'i deitl i gynnwys cydnabyddiaeth o atal meithrin perthynas amhriodol.
- Croesawyd manylder y Cynllun Ymateb i'r hyn sydd yn mynd i ddigwydd, ond pwysleisiwyd yr angen i adfyfrio ar yr hyn sydd wedi digwydd. Pwysleisiwyd yr angen i ddatgelu methiannau staff ar bob lefel a chynnal trafodaethau gyda'r rhai hynny oedd yn greiddiol i'r methiannau. Amlygwyd yr angen i sicrhau bod proses wedi ei ddilyn i ddeall cyd-destun yr hyn aeth o'i le.
- Yng nghyd-destun 'cyfleoedd a gollwyd' a 'dyletswydd broffesiynol', derbyniwyd nad oes modd trafod achosion penodol. Fodd bynnag, adroddwyd ar yr angen i sicrhau bod trefniadau disgyblu mewn lle, yn ogystal ag amserlen ar gyfer y broses disgyblu a ffyrdd o adrodd ar y weithred, er tegwch i'r teuluoedd sydd wedi cael eu heffeithio.
- Croesawyd bod y cynllun yn rhoi pwyslais ar drefniadau canu'r gloch a diogelu. Pwysleisiwyd ei fod yn hanfodol i'r Cyngor fod ar ei orau o fewn y meysydd hyn. Cefnogwyd yr adolygiadau i'r polisïau gan bwysleisio'r angen am ddiweddariad ar y gwaith hynny yn ogystal ag amserlen a'r modd maent yn cael eu mabwysiadu.
- Pwysleisiwyd yr angen i brosesau byr, manwl gywir ac effeithiol wreiddio yng ngweithdrefnau'r diwylliant gan sicrhau nad ydynt yn ymateb i ymarferion ticio blwch.
- Mynegwyd balchder bod trefniadau gyda'r Heddlu a'r Bwrdd Iechyd yn cael eu tynhau.
- Dymunwyd bod y Pwyllgor yn derbyn diweddariadau rheolaidd ar y camau sydd wedi eu gweithredu neu sydd yn cael eu hystyried fel ymateb addas a phriodol i'r sefyllfa.

Ymhelaethwyd bod trafodaethau'r Pwyllgor yn cynnwys sylwadau fod cyfeiriadau helaeth at Estyn. Er bod yr arolwg, a gynhaliwyd Mehefin 2023 wedi bod yn ddiffygiol a charmarweiniol ynglŷn â threfniadau diogelu, ac nad oedd cydnabyddiaeth o'r diffygion hynny yn amlwg yn yr adroddiad, cytunwyd y byddai modd ychwanegu'r wybodaeth i'r adroddiad terfynol fydd yn cael ei gyflwyno i'r Cabinet. Ategodd y Pennaeth Addysg y byddai yn codi'r mater gydag Estyn, ac yn amlygu bod y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio angen derbyn cydnabyddiaeth gan Estyn bod eu harolwg wedi bod yn gamarweiniol. Byddai hyn yn adfer hyder y cyhoedd mewn adroddiadau Estyn i'r dyfodol.

Cadarnhawyd mai penderfyniadau'r Pwyllgor ar ddiwedd y drafodaeth oedd y canlynol:

- Derbyn manylder y Cynllun Ymateb
- Yn diolch i'r Swyddogion am eu gwaith ac yn croesawu bod y Cynllun Ymateb yn cael ei drafod mewn sawl fforwm
- Bod angen crynodeb / blaen dudalen syml a phendant o'r prif bwyntiau gweithredu
- Bod y Pwyllgor yn derbyn diweddariadau rheolaidd ar y camau sydd wedi eu gweithredu neu sydd yn cael eu hystyried fel ymateb addas a phriodol â'r sefyllfa
- Cais gan y Pwyllgor i Estyn gydnabod gwendidau eu hadroddiad ar drefniadau diogelwch y Cyngor, Mehefin 2023
- Bod Trefniadau Canu'r Gloch a Threfniadau Diogelu angen bod ymysg y gorau
 - croesawu adolygiadau i'r polisïau hyn
 - angen diweddariad ar y gwaith, yr amserlen a'r modd maent yn cael eu mabwysiadu

Diolchwyd i'r Cadeiryddion am grynhoi trafodaethau eu cyfarfodydd. Eglurwyd bod y galw am y cyfarfod hwn yn deillio o sylwadau a wnaed gan Arweinydd y Grŵp Annibynnol yn ystod cyfarfod y Pwyllgor Craffu Gofal. Gofynnwyd iddi agor y drafodaeth yn ffurfiol ble rhannwyd y sylwadau canlynol:

Diolchwyd i bawb sydd wedi cyfrannu at drafodaethau'r Cynllun Ymateb hwn ym mhob cyfarfod sydd wedi cael ei gynnal hyd yma. Diolchwyd i'r plant a dioddefwyr am eu dewrder.

Mynegwyd siomedigaeth nad oedd Jan Pickles, Cadeirydd yr Adolygiad Ymarfer Plant, yn bresennol ar gyfer cynorthwyo'r drafodaeth yn ystod y cyfarfod hwn.

Mynegwyd rhwystredigaeth nad oes ymchwiliad cyhoeddus wedi ei gynnal gan Lywodraeth Cymru, i'r mater hwn hyd yma. Pwysleisiwyd y byddai'n cynorthwyo'r Cyngor i sicrhau newid diwylliannol a sefydliadol yn sgil y ffaith bod 52 cyfle wedi ei golli i ddod a throseddau'r prifathro hwn i ben.

Pwysleisiwyd yr angen i 'droi pob carreg' er mwyn sicrhau nad oes sefyllfa o'r fath yn digwydd eto.

Ategwyd sylwadau a gyflwynwyd eisoes sy'n galw i sicrhau bod polisïau a gweithdrefnau canu'r gloch a diogelu yn gywir ac effeithiol.

Diolchwyd i Arweinydd y Grŵp Annibynnol am ei sylwadau gan roi'r cyfle i Aelodau eraill gymryd rhan yn y drafodaeth, gyda blaenoriaeth yn cael ei roi i'r Aelodau hynny nad oedd yn aelodau o'r Pwyllgorau a drafodwyd uchod.

Cyfeiriwyd at gyfarfod arbennig o'r Cyngor Llawn a gynhaliwyd ar 18 Awst 2022 er mwyn trafod Cod Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb, gan atgoffa Aelodau o natur fywiog y cyfarfod hwnnw. Nodwyd bod Pennaeth Adran Gwasanaethau Corfforaethol wedi nodi bod Asesiad Risg wedi cael eu datblygu yn dilyn y cyfarfod hwnnw, gan gynnwys cyfarfodydd a gynhelir yn Siambrau'r Cyngor ac yn rhithiol. Gofynnwyd pam

Y CYNGOR Dydd Iau, 5 Chwefror 2026

bod asesiadau risg wedi cael eu datblygu ar gyfer y sefyllfaoedd hyn, ond bod prosesau diffygiol ar waith i warchod plant o fewn ysgolion Gwynedd, megis penodi'r troseddwr i fod yn bennaeth ar ddwy ysgol yng Ngwynedd.

Mewn ymateb i'r sylwadau uchod am asesiadau risg, cadarnhaodd Aelod Cabinet Addysg bod asesiadau risg yn cael eu llunio gan ysgolion unigol a'u llywodraethwyr gyda chefnogaeth yr Adran Addysg. Nodwyd bod pob ysgol yng Ngwynedd yn derbyn ymweliad blynyddol erbyn hyn gan y Tîm Diogelu a Llesiant. Mynegwyd balchder bod y Tîm hwn yn ehangu o 3 aelod i 4 aelod er mwyn sicrhau bod modd gwirio pob trefniant ar gyfer pob ysgol yn y Sir yn flynyddol.

Mewn ymateb i'r sylwadau uchod am y Cod Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb, pwysleisiodd yr Aelod Cabinet Addysg bod yr hyn sydd wedi digwydd yn Ysgol Friars yn tanlinellu ei bwysigrwydd. Atgoffwyd mai bwriad y Cod yw amlygu perthnasau iach a derbyniol i blant a phobl ifanc yn ogystal â beth sydd yn gwbl annerbyniol. Tynnwyd sylw bod yr Adroddiad yn argymhell cynyddu ymwybyddiaeth ar beth yw 'grooming', gan egluro bod y gwaith hynny ar waith er mwyn i blant a phobl ifanc allu adnabod os oes gweithredoedd amhriodol yn digwydd iddynt, a deall sut allent adrodd arnynt. Ychwanegodd yr Aelod Cabinet Addysg ei fod yn bwysig bod pob plentyn a pherson ifanc yn ymwybodol o'r addysg hyn a'i fod yn cael ei gyd-blethu i'r cwricwlwm yn ei gyfanrwydd.

Gofynnwyd pa gamau disgyblu sydd ar waith neu wedi eu cwblhau yn erbyn holl staff yr Awdurdod Lleol a amlygwyd o fewn yr Adroddiad fel unigolion a oedd yn methu ag ymateb i bryderon. Mewn ymateb i'r ymholiadau, cadarnhaodd y Prif Weithredwr nad oes modd gwneud unrhyw sylwad ar achosion unigol. Fodd bynnag, cydnabuwyd bod pethau wedi mynd o'i le ac adroddwyd bod pob ymdrech yn cael ei wneud i sicrhau bod trefniadau cyflogaeth a chyfreithiol yn cael eu prosesu'n drwyadl ac effeithiol.

Atgoffwyd bod pryderon am y troseddwr wedi cael ei godi yn 2019 a'i fod wedi cael ei benodi yn bennaeth ar ail ysgol yng Ngwynedd yn dilyn hynny. Mewn ymateb i ymholiad ar sut oedd y broses penodi honno wedi dod i'r penderfyniad hwn, cadarnhaodd y Prif Weithredwr bod y penderfyniad anghywir wedi cael ei wneud gyda'r penodiad hwn a bod gwybodaeth fanwl i'w weld yn yr Adroddiad. Cydnabuwyd nad oedd modd gwneud unrhyw sylw pellach ar hyn o bryd, yn sgil y sefyllfa gyfreithiol sydd eisoes wedi ei esbonio.

Tynnwyd sylw pellach bod y Cyngor wedi galw ar Lywodraeth Cymru i gynnal Ymchwiliad Cyhoeddus i'r holl amgylchiadau ynghlwm â'r troseddau hyn gan mai nhw sydd gyda'r grym statudol i'w sefydlu. Mewn ymateb i'r sylw hyn, cadarnhaodd Arweinydd y Cyngor ei bod wedi derbyn ymateb i'r galwad gan Brif Weinidog Cymru a bydd yr ymateb hwnnw yn cael ei gylchredeg i'r Aelodau.

Nodwyd bod yr adroddiad yn cadarnhau bod pob ysgol yn derbyn Polisi Diogelu Ysgolion enghreifftiol gyda'r anogaeth i gwblhau man addasiadau (megis enw'r ysgol, enw'r person dynodedig diogelu) a'i fabwysiadu yn unol â gofynion canllawiau a safonau cydnabyddedig. Ymhelaethwyd mai cyfrifoldeb y llywodraethwyr yw sicrhau bod polisiâu diogelu effeithiol wedi eu mabwysiadu ac yn cael eu hadolygu o leiaf unwaith y flwyddyn gyda chefnogaeth yr Adran Addysg. Wrth ystyried y materion hyn, pwysleisiwyd yr angen i sicrhau bod y trefniadau hyn yn cael eu monitro'n gyson a bod y llywodraethwyr a phenaethiaid ysgolion yn atebol am y penderfyniadau a wnaethpwyd. Atgoffwyd bod y ddogfennaeth hon yn cynnwys gwybodaeth gyfrinachol ac felly ni all ei rannu gyda'r holl lywodraethwyr, gan bwysleisio'r angen i'r llywodraethwyr ddal y person diogelu dynodedig i gyfrif yn ogystal â phennaeth yr ysgol. Tynnwyd sylw bod hyn yn anodd iawn gan nad oes modd iddynt eu herio heb y wybodaeth iawn. Mewn ymateb i ymholiad os oes unrhyw un o fewn yr Adran Addysg gyda'r cyfrifoldeb o sicrhau bod y gweithdrefnau hyn wedi cael eu dilyn, cadarnhaodd

yr Aelod Cabinet Addysg bod y Tim Diogelu a Llesiant yn monitro bod y gwaith hwn wedi cael ei gwblhau gan bob ysgol yng Ngwynedd.

Cydnabuwyd bod oedi ar adolygiad Llywodraeth Cymru i drefniadau llywodraethu o fewn ysgolion, ond nodwyd ei fod yn debygol bod posibilrwydd bod cyn-bennaeth Ysgol Friars wedi bod yn defnyddio hyn fel esgus i beidio sicrhau newid yn y gorffennol. Pwysleisiwyd nad oes newid i drefniadau llywodraethu ysgolion ers nifer helaeth o flynyddoedd a bod newid yn y maes hwn yn allweddol. Mewn ymateb i'r sylwadau, cytunodd Aelod Cabinet Addysg bod y drefn llywodraethu bresennol wedi torri a bod newidiadau angen cael eu gwneud. Cadarnhawyd bod un swyddog o fewn yr Adran Addysg yn gweithio i gefnogi llywodraethwyr, gan nodi bod ail swyddog wedi cael ei benodi'n ddiweddar. Atgoffwyd mai gwirfoddolwyr yw llywodraethwyr ein hysgolion ac maent angen cefnogaeth lawn. Ystyriwyd bod gormod yn cael ei ofyn o'r llywodraethwyr gyda gormod o faich yn cael ei roi ar yr unigolion hynny sydd yn dymuno gwneud cyfraniad i'w cymuned leol - megis bod yn rheolwr llinell i Bennaeth yr ysgol. Gobeithiwyd bydd yr adolygiad hwn gan Lywodraeth Cymru yn galluogi penderfyniadau newydd ar yr hyn sydd yn addas a phriodol i fod o fewn cyfrifoldebau llywodraethwyr. Diweddarwyd bod yr Adran Addysg wedi derbyn cylch gorchwyl addasedig cychwynnol fel rhan o'r adolygiad hwn gan Lywodraeth Cymru gan nodi bod y Cyngor wedi amlygu ystyriaethau ychwanegol iddynt ei nodi. Ychwanegwyd bod y Cyngor yn gwthio i gael cynrychiolydd o Wynedd yn gweithio gyda'r Llywodraeth ar yr adolygiad hwn er mwyn sicrhau bod llais pawb yn cael ei glywed.

Croesawyd cydnabyddiaeth bod Grym Rhesymol (ffrwd gwaith 5 yr Adroddiad) wedi cael ei adnabod fel thema ble mae lle i wella. Fodd bynnag, cysidrwyd y dylai'r camau gweithredu angenrheidiol fod yn fwy datblygol erbyn hyn, gan amlygu dylai addasiadau i'r maes yma gychwyn oddeutu dwy flynedd a hanner yn ôl, pan arestiwyd y troseddwr.

Tynnwyd sylw bod ffurflenni cyfeirio wedi cael eu hychwanegu i wefan y Cyngor, gydag e-bost wedi cael ei yrru at holl benaethiaid ysgolion Gwynedd. Ystyriwyd na ddylai un unigolyn yn unig fod yn ymwybodol o honiadau, a bod modd monitro gwybodaeth yn barhaus. Cysidrwyd yr angen i gylchreded y ffurflenni cyfeirio i'r person diogelu dynodedig, cadeiryddion ac is-gadeiryddion y llywodraethwyr a phob unigolyn perthnasol arall. Pwysleisiwyd dylai pawb fod yn ymwybodol sut i gael mynediad i'r ffurflen. Gobeithiwyd bydd y Cynllun Ymateb yn arwain at newid agwedd sefydliadol er mwyn sicrhau bod prosesau yn eu lle ar gyfer craffu effeithiol a chyfathrebu clir ac atal y methiannau rhag digwydd eto. Mewn ymateb i'r sylwadau, cadarnhaodd Aelod Cabinet Addysg bod y ffurflen gyfeirio wedi cael ei rannu gyda pawb sydd wedi mynychu hyfforddiant Diogelu ac i bob person dynodedig diogelu. Ychwanegwyd bod posterï wedi cael eu dosbarthu i ysgolion yn amlygu i staff a disgyblion pwy yw'r person dynodedig diogelu a'u manylion cyswllt gan ofyn i unrhyw un ddod i gyswllt gyda'r Adran os ydynt yn ymwybodol o unrhyw ysgol sydd ddim yn arddangos posterï, fel bod modd rhannu mwy o bosterï iddynt. Nodwyd bod sicrhau bod y posterï hyn yn weledol yn yr ysgolion yn rhan o gyfrifoldeb y Tim Diogelu a Llesiant yn ystod eu hymweliadau blynyddol.

Gwnaed sylw y dylid monitro cyfraddau gwaharddiadau ysgol a throsiant staff, gan nodi y gall cyfraddau uchel olygu'r angen i gychwyn ymholiadau prosesau diogelu.

Mynegwyd cywilydd bod 52 cyfle wedi ei golli i ddal y troseddwr hwn drwy ymateb i geisiadau gan ddisgyblion, staff a rhieni, gan holi am fanylion pellach sut bod hyn wedi digwydd.

Manylwyd ar Ffrwd Gwaith 1 (Llais y Plentyn a Chefnogi Dioddefwyr) gan ategu ymddiheuriadau diffuant y Cyngor ar sawl achlysur. Gofynnwyd am wybodaeth bellach ar faint o arian sydd yn cael ei wario ar sesiynau therapi, cynghorwyr cwnsela a chymhorthion eraill mae'r dioddefwyr wedi ei adnabod, ei angen. Pwysleisiwyd yr angen i sicrhau bod digon o arian yn cael ei wario i ddarparu'r cymorth yma, o'r safon

gorau, er lles y dioddefwyr. Dymunwyd sicrwydd bydd arian yn cael ei ddrynnu i sicrhau byddai'r gefnogaeth hon ar gael yng nghyllidebau'r Cyngor i'r dyfodol yn barhaol. Eglurwyd bod Arweinydd y Cyngor eisoes wedi cadarnhau bod Ysgol Friars wedi derbyn £500,000 o arian grant a bod Llywodraeth Cymru wedi cynnig £600,000 i'r Cyngor ar gyfer gwella gwasanaethau. Mewn ymateb i'r sylwadau, cydnabuwyd ei fod yn anodd cadarnhau'r data ar wariant cymorth i ddioddefwyr ar hyn o bryd. Fodd bynnag, cadarnhawyd bod buddsoddiad ychwanegol wedi cael ei wneud yn y gwasanaeth cwnsela yn Ysgol Friars. Eglurwyd bod lefel uwch o gefnogaeth yn Ysgol Friars ers cyn i'r troseddau ddod i'r amlwg, o'i gymharu ag ysgolion eraill y sir, gan fod hwb llesiant wedi cael ei sefydlu yn yr ysgol gyda dwy cwnselydd ychwanegol i'r ddarpariaeth a gynigir mewn ysgolion eraill. Cadarnhawyd bod yr arian yn cyrraedd yr Adran Addysg ac yn cael ei ddrynnu ymhellach i'r ysgolion. Ymhelaethwyd bod cefnogaeth arbenigol wedi cael ei ddarparu i ddioddefwyr ac i staff yr ysgol. Sicrhawyd bod unrhyw gefnogaeth ychwanegol mae'r ysgol yn gofyn amdano, yn cael ei gymeradwyo. Adroddwyd bydd gwaith yn cael ei wneud i gasglu'r wybodaeth ariannol a'i rannu gyda'r Aelodau.

Rhannwyd sylwadau ar Ffrwd Gwaith 2 (Rheoli honiadau a phryderon am oedolion sy'n gweithio gyda phlant), gan egluro bod nifer o Aelodau wedi mynychu cynhadledd arbennig i drafod yr hyn a ddysgwyd yn dilyn adroddiad Cyfiawnder Trwy Ein Dewrder, a oedd wedi ei drefnu gan RASASC (Rape and Sexual Abuse Support Centre) Gogledd Cymru. Cadarnhawyd bod Jan Pickles wedi siarad yno am drawma ac am ddiwylliant gwaith iach ac effeithiol a'r cyswllt rhwng y pynciau hyn. Adroddwyd bod camdriniaeth rywiol yn erbyn plentyn yn achosi trawma amlwg. Nodwyd os yw plentyn yn cael ei gam-drin gan berson mewn sefyllfa o ymddiriedaeth, bod hynny yn ychwanegu haen ychwanegol o drawma. Eglurwyd bod sylfeini seicolegol y mae plentyn yn dibynnu arnynt ar gyfer teimlo'n ddiogel yn cael eu chwalu yn sgil eu camdriniaeth, a hyd yn oed yn fwy os gan unigolion mewn sefyllfa o ymddiriedaeth. Cadarnhawyd y diffinnir hyn fel 'Trawma brad' a gall olygu bod plentyn yn tyfu i fod yn oedolyn sydd yn cael trafferth i ymddiried mewn pobl ac yn gweld y byd fel lle anniogel ac anwadal. Ymhelaethwyd bod 'Trawma brad sefydliadol' yn cael ei ychwanegu i'r trawma hyn pan mae'r sefydliadau sydd i fod yn warchodol i'r plentyn yn troi llygad ddall i'r hyn sy'n digwydd. Esboniwyd bod y math hwn o drawma yn gwneud i ddioddefwyr teimlo'n fach, dibwys a di-lais gan fod sefydliadau yn blaenoriaethu enw da, grym a chyfleustra dros eu diogelwch a gofal. Soniwyd yr arweinia hyn at ail-weiriad yn system nerfol y dioddefwyr i fyw bywyd mewn modd 'fight o'r flight' gan nad yw cymdeithas yn mynd i'w gwarchod. Mynegwyd siomedigaeth bod Cyngor Gwynedd wedi chwarae rhan yn y trawma triphlyg hwn - Trawma camdriniaeth, Trawma brad a Thrawma brad sefydliadol yn achos dioddefwyr dewr Ysgol Friars.

Ymhelaethwyd bod Rhan 5 o'r Adroddiad yn ymwneud a'r weithdrefn sydd yn delio gyda phryderon am bobl sydd mewn sefyllfa o ymddiriedaeth. Nodwyd nad oes dealltwriaeth ddigonol yn y Cyngor hwn o'r gweithdrefnau nac o faen prawf 'Addasrwydd i Weithio Gyda Phlant'. Eglurwyd bod hyn yn peri pryder amlwg a'i fod hefyd yn gwneud i'r Cyngor ystyried os oes pobl eraill yn gweithio gyda phlant yng Ngwynedd na ddylai fod yn gwneud hynny. Mynegwyd canmoliaeth bod awdit o bryderon hanesyddol yn cael ei ymestyn rhag ofn bod pryderon wedi syrthio drwy'r rhwyd. Gobeithiwyd bod cynnal yr awdit yma yn ogystal â'r Cynllun Ymateb a pholisïau eraill yn rai o gamau cyntaf y Cyngor i sicrhau'n hyderus na fydd hyn yn digwydd eto drwy addasu ei ddiwylliant. Cydnabuwyd bod mesur gwendidau diwylliannol yn heriol gan nad yw'n hawdd i fesur ei ddatblygiad, ond cadarnhawyd yr angen iddo dreiddio o'r uchelfannau a threiddio i holl agweddau o wasanaethau'r Cyngor. Gofynnwyd am sicrhau o arweinyddiaeth weithredol a gweledol i sicrhau newid hirdymor i ddiwylliant y Cyngor. Mewn ymateb i'r sylwadau, cadarnhaodd y Prif Weithredwr ei fod yn cytuno gyda'r holl sylwadau a gyflwynwyd a chydabuwyd bod peth gwaith i'w wneud yn y maes hwn. Ymrwymwyd i sicrhau bod y gwaith a ddatblygwyd o fewn y Cynllun Ymateb yn gwreiddio i ddiwylliant newydd y Cyngor. Ychwanegodd Arweinydd y

Cyngor y byddai'n arwain drwy esiampl gan ategu bod rôl gan bawb i sicrhau bod y diwylliant yn newid yn hirdymor i'r dyfodol.

Mewn ymateb bellach, diweddarodd Dirprwy Arweinydd y Cyngor bod nifer o newidiadau i Ran 5 o'r Adroddiad, sy'n ymwneud â'r weithdrefn sydd yn delio gyda phryderon am bobl sydd yn delio gyda phryderon am bobl sydd mewn sefyllfa o ymddiriedaeth. Cadarnhawyd os oes unrhyw bryderon yn codi yn unol a'r gweithdrefn hon, mae gweithiwr cymdeithasol yn ymweld â'r plant hynny sydd yn cael eu henwi mewn honiad, er mwyn sicrhau bod llais y plentyn yn cael ei glywed. Ychwanegodd y Cyfarwyddwr Corfforaethol mai nid dim ond un unigolyn na sefydliad sydd yn gwneud penderfyniadau ar drothwyon gan nodi ei fod yn fater aml-sefydliadol. Adroddwyd bod nifer o argymhellion yr Adroddiad wedi cael eu gweithredu arnynt gan gydnabod bod mwy o waith i'w wneud. Pwysleisiwyd bod gwaith wedi cael ei wneud wrth gynnal awdit ar bryderon hanesyddol yn cael ei ymestyn gan egluro os oes pryder yn cael ei godi mwy nag un waith yn ymwneud ag un unigolyn, bod y Cyngor yn ail-ymweld a'r cyfeiriadau hynny, er mwyn sicrhau nad oes unrhyw fater wedi syrthio drwy'r rhwyd.

Wrth ystyried Ffrwd Gwaith 3 (Hyfforddiant a Pholisïau), tynnwyd sylw bod diffyg cadw cofnodion yn effeithiol yn thema gyson o fewn yr Adroddiad, gan fod o leiaf dau gyfarfod wedi cael ei gynnal ynghylch y troseddwr gydag Uwch Swyddogion yn bresennol ac nid oedd cofnodion wedi cael eu hysgrifennu, gydag achosion eraill ble mae cofnodion yn ddiffygiol neu'n absennol. Gofynnwyd beth yw'r polisi ar gyfer cymryd cofnodion yn y sefyllfaoedd hyn ac os oes trothwyon penodol angen eu cyfarch cyn i'r angen am gofnodion godi. Mewn ymateb, cadarnhaodd y Cyfarwyddwr Corfforaethol bod cofnodion trylwyr yn hanfodol bwysig a bod pob ymdrech yn cael eu gwneud i sicrhau bod cofnodion yn cyfarch Safonau Proffesiynol Cymru sydd yn cael eu gosod gan Ofal Cymdeithasol Cymru a safonau penodol hefyd yn cael eu rhoi ar gyfer therapyddion galwedigaethol. Adroddwyd bod y safonau hyn yn gosod disgwyliadau cenedlaethol i bob gweithiwr. Tynnwyd sylw hefyd at bolisïau Sicrwydd Ansawdd y Cyngor ble mae Uwch Swyddogion Ansawdd ac Arweinyddion Timau yn goruchwyllo gwaith y gweithlu er mwyn sicrhau eu bod yn cyrraedd y safonau hynny. Mewn ymateb i'r Adroddiad, sicrhawyd bod dogfen Sicrwydd Ansawdd penodol yn cael ei ddatblygu ar gyfer cymryd cofnodion yn effeithiol ar gyfer gwasanaethau cymdeithasol yr Adran Plant a Chefnogi Teuluoedd gan nodi bydd y ddogfen honno yn cael ei graffu ac yn derbyn ystyriaeth Bwrdd Rhaglen Cynllun Ymateb a'r CIW (Care Inspectorate Wales), er mwyn sicrhau priodoldeb ac addasrwydd i'r dyfodol. Cydnabuwyd bod sylwadau wedi eu gwneud nad oedd cofnodion o reidrwydd yn cael eu cadw yn ganolog gyda mynediad rhwydd atynt, gan adrodd bod system 'mosaic' yn cael ei ddatblygu sydd yn disodli system WCCIS erbyn yr Hydref ac mae system 'magic notes', sydd yn trosi negeseuon llafar a dderbyniwyd gan staff, yn gofnod electronig i'r system mosaic. Pwysleisiwyd bydd hyfforddiant yn cael ei ddarparu i holl weithwyr er mwyn sicrhau eu bod yn deall sut i ddefnyddio'r system newydd hon a fyddai hefyd yn mynd i'r afael â beth ddylid ei gofnodi a pryd ddylid gwneud hynny.

Mewn ymateb i'r sylwadau hyn gan y Cyfarwyddwr Corfforaethol, nodwyd nad oedd cydymffurfio â'r safonau cofnodion proffesiynol a ddisgrifiwyd wedi arbed y dioddefwyr yn yr amgylchiadau a drafodir. Ystyriwyd y byddai'n werthfawr i benodi swyddog o fewn y Cyngor i sicrhau bod cofnodion sydd yn cael eu hysgrifennu yn safonol, a'u bod yn cael eu monitro'n gyson. Mewn ymateb, diolchodd Dirprwy Arweinydd y Cyngor am yr awgrym hwn o benodi swyddog newydd gan gytuno y byddai'n swyddogaeth bwysig i'w ychwanegu i brosesau'r Cyngor.

Pryderwyd bod ffocws mawr yn cael ei roi i weithdrefnau'r Cyngor ac nid ar ddiwylliant y Cyngor. Tynnwyd sylw bod nifer o'r cyfleoedd a gollwyd yn deillio o fethiannau unigol i gydymffurfio â gweithdrefnau priodol yn hytrach na bod y gweithdrefnau eu hunain yn ddiffygiol. Nodwyd nad oes digon o gynlluniau ar waith i addasu'r meddylfryd hyn er mwyn sicrhau nad oes modd i staff y Cyngor lwyddo i beidio â chydymffurfio yn y dyfodol, drwy gyflawni addasiadau diwylliannol. Gofynnwyd pa rôl sydd gan Aelodau i

graffu, ymchwilio a monitro prosesau mewnol y Cyngor sydd yn ymwneud ag aelodau staff, os oes rôl o gwbl. Pryderwyd os nad oes gan yr Aelodau rôl i'w chwarae mewn prosesau o'r fath, ystyriwyd os yw staff y Cyngor yn sgrwteiddio beiau eu hunain. Pwysleisiwyd na ddylai hyn ddigwydd ac ystyriwyd i ba raddau mae modd i hyn ddigwydd yn dilyn prosesau presennol. Mewn ymateb i'r ystyriaethau, cadarnhaodd y Prif Weithredwr bod trefniadau disgyblaethu staff i'w weld ar wefan y Cyngor a sicrhawyd nad oes unrhyw aelod o staff gyda'r gallu na'r pŵer i asesu eu beiau hunain gan nad yw'n briodol na thryloyw i wneud hynny. Sicrhawyd yr Aelodau a'r cyhoedd bod y Cyngor yn derbyn arweiniad gan gwmni cyfreithiol annibynnol bod prosesau cyflogaeth briodol ar waith ar gyfer pob unigolyn sydd ynghlwm â'r mater hwn. Adroddwyd nad oes agwedd gwleidyddol i brosesau cyflogaeth ac felly nid oes rôl flaenllaw i'r Aelodau yn y prosesau datblygu. Fodd bynnag, mewn achosion penodol gall achosion cael eu cyflwyno i Bwyllgor Penodi Prif Swyddogion sydd yn cynnwys Aelodau Etholedig, i wneud penderfyniad ar faterion cyflogaeth, yn unol â Chyfansoddiad y Cyngor.

Cyflwynwyd sylwadau cyffredinol a oedd yn adolygu'r drafodaeth hon. Pwysleisiwyd bod yr holl faterion a drafodwyd yn aneffeithiol ar eu pen eu hunain, a bod angen cydblethu'r holl agweddau er mwyn sicrhau bod y Cynllun Ymateb yn effeithiol i'r dyfodol. Eglurwyd bod hyn yn hanfodol gan fod yr Adroddiad yn amlygu methiannau ar nifer o agweddau gwahanol. Ystyriwyd mai'r cwestiwn pwysicaf i'w ystyried yw 'Beth fyddai'n digwydd yn wahanol heddiw pe byddai'r un pryderon yn cael eu codi?'. Pwysleisiwyd yr angen i greu diwylliant ble mae staff yn barod i herio ac arweinwyr yn barod i wrando a gweithredu. Adroddwyd byddai'n allweddol i'r penderfyniadau cywir gael eu gwneud yn gyflymach ac yn ffafriol i faterion diogelu pob tro, yn enwedig yn y sefyllfaoedd hynny ble mae'n anodd gwneud hynny.

Gwnaed cais i Aelodau'r Cyngor ac i'r wasg i gychwyn symud ymlaen o'r hyn sydd wedi digwydd gan beidio â defnyddio lluniau'r troseddwr mwyach. Tynnwyd sylw bod ei lun yn cael ei ddefnyddio'n gyson ar y newyddion ac mewn papurau newydd a'r cyfryngau cymdeithasol, hyd yn oed mewn datganiad diweddar a oedd yn cadarnhau penodiad Ms Margaret Davies fel pennaeth Ysgol Friars. Pwysleisiwyd bod hyn yn ail-gynhyrchu trawma'r dioddefwyr a'i fod yn gwbl amhriodol. Gofynnwyd i bawb ganolbwyntio ar y datblygiadau sydd ar waith a'r cynnydd a welir i'r dyfodol, o hyn allan.

Ategwyd sylwadau'r Aelodau gan Arweinydd y Cyngor a'r Prif Weithredwr.

Cadarnhawyd prif drafodaethau'r Cyfarfod fel a ganlyn:

- **Atgyfnerthu'r cais i Lywodraeth Cymru am ymchwiliad cyhoeddus, gan rannu ymateb y Llywodraeth i'r cais gydag Aelodau'r Cyngor Llawn.**
- **Pwysleisio pwysigrwydd effeithlonrwydd Polisiâu Canu'r Gloch, Diogelu a Grym Rhesymol.**
- **Gofyn i Ffurflenni Cyfeiriadau Diogelu gael eu dosbarthu yn ehangach nac i Benaethiaid a Chadeiryddion Llywodraethwyr yn unig.**
- **Rhannu gwybodaeth am wariant ar gefnogaeth, therapi a chwnsela i ddioddefwyr i roi sicrwydd ein bod yn gwario digon ar y gefnogaeth hyn.**
- **Pwysleisio pwysigrwydd Polisi Grym Rhesymol a'i fod yn cael sylw priodol yn yr ymateb.**
- **Ystyriaeth i sut mae sicrhau fod polisi diogelu yn cael ei ddilyn pan fo'r wybodaeth yn gyfrinachol a ddim yn hysbys i holl aelodau o gorff llywodraethu ysgol**
- **Rhoi ystyriaeth i sicrhau bod pryderon yn cael eu hystyried o ddifrif a bod hynny yn cael ei atgyfnerthu mewn diwylliant**
- **Sicrhau bod trefniadau cadw cofnodion, ac unrhyw hyfforddiant perthnasol, yn cael eu adolygu ac ystyried swyddog penodol i wirio ansawdd cofnodion.**

- Yr angen am sicrwydd petai rhywun yn codi pryderon heddiw beth fyddai'n wahanol
- Yr angen i gyhoeddi fersiwn cryno a hawdd i ddarllen o'r ddogfen.

PENDERFYNWYD:

Gofyn i'r Cabinet ystyried y sylwadau uchod, yn ogystal â sylwadau Cyfarfod Arbennig o'r Pwyllgor Craffu Gofal (13 Ionawr 2026), Cyfarfod Arbennig o'r Pwyllgor Craffu Addysg ac Economi (19 Ionawr 2026) a'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio (15 Ionawr 2026), wrth fabwysiadu'r Cynllun Ymateb newydd.

Dechreuodd y cyfarfod am 1.30yp a daeth i ben am 3.45yp.

CADEIRYDD